

NORGES HØYESTERETT

Den 14. juni 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-01192-A, (sak nr. 2011/307), straffesak, anke over dom,

A (advokat John Christian Elden)

B (advokat Nicolai V. Skjerdal)

C (advokat Frode Sulland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Dennis Danielsen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Kst. dommer **Akerlie**: Saken gjelder straffutmåling for legemsfornærmelse og for å ha forlatt noen i hjelpeløs tilstand.
- (2) Agder statsadvokatembeter utferdiget 4. mars 2010 tiltale mot A, født 1. oktober 1985, B, født 10. desember 1989, og C, født 3. mai 1988, for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd og straffeloven § 242 første og andre ledd, jf. tredje ledd.
- (3) Grunnlaget for tiltalen post I – legemsfornærmelsen – var beskrevet slik:

”Natt til søndag 26. juli 2009 i tidsrommet fra ca. kl. 00.07 – 00.30, forskjellige steder i --
-----gata /-----gate/-----gate og/eller -----gata på X i Y, dyttet og/eller kastet de D i
bakken og/eller slo ham gjentatte ganger forskjellige steder på kroppen, herunder i
halsregionen, og/eller på annen måte utøvde vold mot ham ved å enten dytte ham slik at
han falt mot en stump gjenstand, eller ved å slå ham med en stump gjenstand,
formentlig en beltespenne.”

- (4) Grunnlaget for tiltalen post II – for å ha forlatt noen i hjelpeløs tilstand – var beskrevet slik:

”Til tid og på sted som nevnt i post I, etter å ha utøvd vold mot D som der nærmere beskrevet og/eller på annen måte opptrådt truende og/eller skremmende overfor ham, med den følge at han til slutt havnet i elven Z, enten fordi han ble dyttet på vann eller fordi han selv hoppet som ledd i unnsnippe forfølgelsen fra A, B og C. De forlot ham etter ca. 5 – 10 minutter liggende i en hjelpeløs tilstand. Han døde som følge av drukning.”

- (5) Kristiansand tingrett avsa 23. juni 2010 dom hvor de tiltalte ble frifunnet.
- (6) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for alle tre tiltalte, subsidiært saksbehandlingen og lovanvendelsen.
- (7) Agder lagmannsrett avsa 10. januar 2011 dom med slik domsslutning for så vidt gjelder straffekravet:

- ”1. A, født 1. oktober 1985, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232, og straffeloven § 242 annet ledd og tredje ledd, jf. straffeloven § 62 første ledd og straffeloven § 64, til en straff av fengsel i 3 – tre – år.**
- 2. C, født 3. mai 1988, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232, og straffeloven § 242 annet og tredje ledd, jf. straffeloven § 62 første ledd, til en straff av fengsel i 3 – tre – år.**
- 3. B, født 10. desember 1989, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232, og straffeloven § 242 annet og tredje ledd, jf. straffeloven § 62 første ledd, til en straff av fengsel i 3 – tre – år.”**

- (8) A, B og C har anket til Høyesterett over rettsanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 7. april 2011 ble ankene over straffutmålingen fremmet til behandling. For øvrig ble ankene ikke tillatt fremmet, idet ankeutvalget fant det klart at de øvrige ankegrunner ikke kunne føre fram.
- (9) *Jeg er kommet til at straffen bør settes noe ned for så vel A, B som C.*
- (10) Jeg finner det nødvendig først å gjøre rede for hovedtrekkene i det hendelsesforløp som ligger til grunn for domfellelsen.
- (11) De straffbare forhold fant sted i Y sentrum natt til søndag 26. juli 2009. Lagmannsretten har lagt til grunn at det oppsto en uoverensstemmelse mellom A og B på den ene siden og fornærmede D på den andre siden. Noe av bakgrunnen for uoverensstemmelsen var at D hadde kastet en golfball på bilen som A og B satt i. Det ble et basketak på parkeringsplassen, der D – etter å ha blitt liggende på bakken – ble slått av A og B. D klarte å komme seg fri, og løp opp ----gata. Der ble D innhentet av A og B. De holdt ham hardt fast mot et gjerde og slo ham gjentatte ganger med knyttet hånd mot hodet.
- (12) Den tredje tiltalte, C, som er en bekjent av A og B, hadde sett at det pågikk et slagsmål mellom de tre. På et tidspunkt sluttet C seg til de to andre tiltalte, og slo til D over halsen med et belte med spenne. I obduksjonsrapporten som senere ble utarbeidet, framgikk det at D blant annet hadde skader på halsen, og at blodansamling i muskulatur viste at det

hadde vært anvendt betydelig kraft. Ifølge lagmannsretten var det treffet med beltespenningen som var årsaken til skaden på halsen.

- (13) Lagmannsretten la til grunn at de tre tiltaltes voldshandlinger mot D rammes av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232.
- (14) D kom seg på ny fri, og løp fra stedet i retning elva Z. Alle de tre tiltalte løp etter D. Det er uklart hva som deretter skjedde, men det er på det rene at D hoppet i elva med klærne på. Lagmannsretten fant det ikke bevist at de tre tiltalte forsettlig jaget ham uti. Det var dermed ikke grunnlag for å anvende straffeloven § 242 første ledd om å hensette en annen i hjelpeløs tilstand.
- (15) A, B og C ble stående i flere minutter å se på at D svømte ute i elva. Det kom andre utenforstående til, og det ble også ropt for å få D opp. A, B og C forlot etter hvert stedet.
- (16) Lagmannsretten fant at A, B og C overtrådte straffeloven § 242 andre ledd, ved at de rettstridig unnlot å hjelpe D, som svært kort tid etter at han havnet i Z kom i en hjelpeløs tilstand. Om dette heter det i dommen blant annet:

”... De hadde gjennom de forutgående handlinger en klar hjelpeplikt overfor D etter at han hoppet i vannet, men i stedet for å få tak i hjelp ble de stående i mange minutter å se på ham, før de forlot stedet uten å foreta seg noe ytterligere, utover å be ham komme opp. ... Da D hoppet i vannet, hadde han vært utsatt for kraftig vold ved flere anledninger fra flere personer, som hadde løpt etter ham flere hundre meter. Han var blitt slått med en beltespenne. D var også moderat til tydelig alkoholpåvirket, med en promille på 1,7. Han hadde på seg shorts og joggesko, og det var ca 17 grader i vannet og mørkt, og høy vannføring i elva. Han ble av flere vitner, blant annet de tre tiltalte, observert svømmende i vannet i mange minutter et stykke fra land uten at han synes å ha forsøkt å komme i land. Han besvarte ikke tilrop. Jo lenger tid som gikk, jo mer hjelpeløs må hans tilstand ha blitt. ... D var i en tilstand hvor han var i stor fare for å drukne, men de tre tiltalte forlot ham i denne hjelpeløse tilstanden uten å kontakte personer som kunne hjelpe D opp av vannet. Det forhold at det langs kaiområdet var enkelte muligheter for en svømmer i utgangspunktet å kunne komme opp på land, innebærer slik lagmannsretten ser [det] ikke at D derved ikke var i en hjelpeløs tilstand. Det forverret situasjonen for D at de tiltalte ropte til ham og fulgte ham da han svømte bortover. For D må det åpenbart i første omgang ha fremstått som et dårlig alternativ å svømme til land under disse omstendigheter. Han har hatt en stadig mer redusert evne til å kunne hjelpe seg selv opp av vannet. De ringte ikke til politiet eller brannvesenet for å meddele at et person trengte øyeblikkelig hjelp for eventuelt ikke å drukne. Da de dro fra stedet, gjorde de dette ifølge egne forklaringer for at D ikke lenger skulle være redd for å komme opp.

...

Lagmannsretten finner også at de tre tiltalte handlet forsettlig. Lagmannsretten finner det bevist utover rimelig tvil at alle tre holdt det for overveiende sannsynlig at D ikke var i stand til å komme seg opp av elven ved egen hjelp da de forlot stedet. De var alle klar over at han var svekket etter å ha oppholdt seg i vannet i minst 5 minutter, at han var medtatt etter slagene og forfølgelsen, at han var tydelig beruset og at det ville være ekstra vanskelig å ta seg i land i mørket. A og B, men også C, hadde fulgt D over så lang tid at de var kjent med hans reduserte tilstand allerede før han hoppet i vannet. Ved at de selv hadde forstått legemskrenkelsen er kravet til rettsstrid og handleplikt i straffeloven § 242 annet ledd oppfylt, jf. Bratholm/Matningsdals kommentarutgave til straffeloven, side 620. De valgte alle tre, etter å ha observert D i vannet minst i 5 minutter, trolig en del mer, å forlate ham i hans tilstand uten å påkalle hjelp for å få ham hurtigst mulig opp fra vannet. Konsekvensen av unnlattelsen var at D druknet. Det nærmere tidspunkt for dette er ikke klarlagt, utover at RMI har anslått at han døde samme dag.”

- (17) Lagmannsretten fant at skyldkravet i straffeloven § 43 var oppfylt for den uforsettlige dødsfølgen ved at alle de tre tiltalte kunne innsett muligheten av en slik følge av unnlåtelsen, nemlig drukning. Den forhøyede strafferammen i straffeloven § 242 tredje ledd kom derved til anvendelse for alle de tiltalte.
- (18) Jeg går så over til å behandle den konkrete straffutmålingen.
- (19) Forsvarerne har gjort gjeldende at det var feil av lagmannsretten å anvende straffeloven § 232 i forbindelse med domfellelsen etter straffeloven § 228. Det er anført at bestemmelsen ikke var gjort til en del av tiltalen, og subsidiært at de materielle vilkår etter bestemmelsen ikke var til stede.
- (20) Lagmannsretten har for As og Bs vedkommende anvendt straffeloven § 232 ”da det foreligger særdeles skjerpene omstendigheter ved at legemskrenkelsene ble begått av flere i fellesskap”. For Cs vedkommende heter det at ”[o]så han blir å domfelle for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232, jf. tiltalens post I”. Når lagmannsrettens begrunnelse leses i sammenheng, anser jeg det klart at lagmannsretten også for Cs del har anvendt straffeloven § 232 fordi den fant at det forelå særdeles skjerpene omstendigheter ved at legemskrenkelsen C begikk, ble begått i fellesskap med de to andre tiltalte.
- (21) Spørsmålet om det foreligger ”andre særdeles skjerpene omstendigheter”, er en del av straffespørsmålet. Det var derfor ikke formelt feil av lagmannsretten å anvende bestemmelsen, selv om den ikke var omfattet av tiltalen. Møtende aktor for Høyesterett – som var den samme som møtte for lagmannsretten – har ellers opplyst i skranken at lagmannsretten under hovedforhandlingen tok opp med partene spørsmålet om forholdet falt inn under straffeloven § 232. Jeg legger derfor til grunn at partene fikk anledning til å uttale seg om bestemmelsen.
- (22) Når det gjelder de materielle vilkår for å anvende straffeloven § 232, er jeg ut fra den beskrivelse lagmannsretten har gitt av hendelsesforløpet knyttet til legemsfornærmelsen samt den rettspraksis som foreligger, enig i at vilkårene er oppfylt for alle tre tiltalte.
- (23) Det er overtredelsen av straffeloven § 242 andre ledd som klart er mest alvorlig og som er bærende for straffutmålingen.
- (24) Det er fra forsvarernes side vist til at straffeloven av 2005 ikke har videreført regelen i § 242 tredje ledd, jf. § 43, om forhøyet strafferamme ved følger gjerningsmannen kunne innsett muligheten av. Dette må ifølge forsvarerne få betydning også ved utmåling av straffen etter gjeldende bestemmelser. Jeg oppfatter forsvarerne slik at de mener at formålet med denne endringen har vært at handlinger med følger gjerningsmannen kunne innsett muligheten av, skal bedømmes mildere enn det de hittil er gjort, og at dette bør vektlegges ved straffutmålingen også etter gjeldende straffelov.
- (25) Til dette vil jeg for det første bemerke at straffen skal fastsettes med utgangspunkt i de strafferammer som følger av gjeldende straffelov og den straffutmålingspraksis som knytter seg til denne.

- (26) Videre er det riktig at ordningen i straffeloven av 1902 om forhøyet strafferamme der handlingen har hatt følger som gjerningsmannen kunne innsett muligheten av, ikke er videreført i straffeloven av 2005. Det er imidlertid forutsatt i forarbeidene at slike følger skal tillegges vekt innenfor den ordinære strafferammen etter vanlige straffutmålingsprinsipper. Det er også forutsatt at den utmålte straff ved følger som ikke er forsettlige eller uaktsomme, men som gjerningspersonen kunne ha innsett, ikke skal ligge lavere etter ny straffelov enn etter gjeldende straffelov, jf. Ot.prp. nr. 90 for 2003–2004 side 120. Det er således ikke holdepunkter for at det fra lovgivernes side er tilsiktet at det generelle straffenivå ved følger som gjerningspersonen kunne innsett, skal reduseres. Jeg viser i denne forbindelse også til Innst. O. nr. 72 for 2004–2005 side 23–24.
- (27) Selv om overtredelsen av straffeloven § 242 er dominerende for straffastsettelsen, må imidlertid de straffbare handlinger ses i sammenheng. Jeg viser her til at det var de tiltales forutgående voldshandlinger og at de løp etter fornærmede ned mot elva, som utløste handlingsplikten.
- (28) I stedet for å få tak i hjelp, ble de tiltalte stående i flere minutter for å se på D, før de forlot stedet uten å foreta seg noe mer. Forholdet fant sted i Y sentrum, hvor det var enkelt for de tiltalte å tilkalle hjelp. Det framgår av lagmannsrettens dom at mens D var i elva, kom det en vekter som en av de tiltalte pratet med. Vekteren ble ikke gjort kjent med at D befant seg i elva og trengte hjelp.
- (29) Konsekvensen av de straffbare handlingene var fatal, idet en ung mann på 25 år mistet livet. Ikke minst av allmennpreventive grunner er det nødvendig å reagere med en lengre ubetinget fengselsstraff.
- (30) Det er vanskelig å finne sammenlignbar rettspraksis som kan gi direkte veiledning for straffastsettelsen. De dommer fra Høyesterett som gjelder straffeloven § 242 første og/eller andre ledd, jf. tredje ledd, omhandler tilfeller som er nokså forskjellige fra nærværende sak. Det gjelder også til dels Rt. 1986 side 288, som lagmannsretten har vist til. Samlet sett viser imidlertid praksis at de utmålte straffene i saken her er kommet noe høyt.
- (31) De tiltaltes roller i saken vurderer jeg som tilnærmet likeverdige.
- (32) A er tidligere domfelt. Domfellelsene gjelder blant annet voldsutøvelse. A er også noe eldre enn de to andre tiltalte; på gjerningstidspunktet var han 23 ½ år. På den annen side er A den 19. april 2010 dømt til 105 timer samfunnsstraff, som er gjennomført. Straffeloven § 64 kommer således til anvendelse. I lys av As alder og de tidligere dommene er det likevel ikke grunn til å sette straffen lavere for ham enn for de to andre.
- (33) C er også tidligere domfelt, blant annet for vold. Disse dommene har etter mitt syn ikke innvirkning på straffutmålingen i vår sak.
- (34) Jeg er etter dette kommet til at straffen passende kan settes til fengsel i to år og seks måneder for så vel A, B som C.
- (35) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen for A, født 1. oktober 1985, B, født 10. desember 1989, og C, født 3. mai 1988, settes til fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder.

- (36) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (37) Dommar **Utgård:** Det same.
- (38) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (39) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (40) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen for A, født 1. oktober 1985, B, født 10. desember 1989, og C, født 3. mai 1988, settes til fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: